

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการทำเกษตรมีการผลิตพืชผัก และผลไม้อย่างแพร่หลายซึ่งส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อมุ่งเน้นในเรื่องของการค้าและธุรกิจ ผลจากการผลิตดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ ปัจจัยในการผลิต พื้นที่ในการผลิต ความแปรปรวนของราคาสินค้าเกษตร ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ส่งผลต่อเกษตรกรโดยตรงจากปัญหาดังกล่าว ทำให้เกิดการพัฒนาปรับโครงสร้าง และจัดระบบการผลิตการตลาดของพืชในกลุ่มนี้ ให้มีลักษณะของการผลิตที่เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบครบวงจรระหว่างตลาดกับผู้ผลิตและพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับแนวทางที่สนับสนุนอุตสาหกรรมเกษตร ตลอดจนการจัดให้มีองค์การผลิตและเพื่อสร้างหลักประกันและข้อผูกพันที่จะมีผลทำให้ระบบการผลิตมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งระบบดังกล่าวนี้มีลักษณะที่สอดคล้องกับการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพัน (Contract farming) เป็นอย่างมากซึ่งปัจจุบันมีบริษัทเอกชนที่ประกอบธุรกิจพืชครบวงจร นำระบบการเกษตรแบบสัญญาผูกพันมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งพืชอีกตัวหนึ่งที่มีการส่งเสริมปลูกในเขตภาคเหนือ และถือว่าเป็นพืชที่ช่วยสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรคือ มะเขือม่วงญี่ปุ่น

ทั้งนี้เนื่องจากมะเขือม่วงญี่ปุ่นเป็นพืชผักหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อประเทศไทยเขตทวีปเอเชียโดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีความต้องการบริโภคในประเทศสูง แต่ด้วยพื้นที่การเกษตรของประเทศญี่ปุ่นลดลง (เกษม, 2545) ดังนั้น ประเทศญี่ปุ่นโดยภาคเอกชนจึงหันมาลงทุนส่งเสริมการปลูกมะเขือม่วงในต่างประเทศ โดยประเทศจีนและไทยราวปี พ.ศ. 2535 โดยส่งเสริมการปลูกในเขตภาคเหนือ โดยกลุ่มเอกชนกลุ่มบริษัทเอกชนเพื่อแปรรูปส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น โดยมีความต้องการที่ใช้เป็นวัตถุดิบป้อนโรงงาน เฉลี่ยต่อปีอยู่ระหว่าง 15,000-16,000 ตัน ในปี 2549 ดังนั้น การส่งเสริมการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพันจึงถือว่าเป็นทางเลือกของเกษตรกรที่จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้ลดน้อยลงได้ และในพื้นที่ภาคเหนือโดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว และอำเภอสะเมิง โดยมีตำบลที่มีการปลูกมากที่สุด 3 ตำบล ใน 2 ตำบล ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพัน แหล่งใหญ่แหล่งหนึ่งของภาคเอกชน ซึ่งมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 295 ราย คิดเป็นพื้นที่ปลูกทั้งหมด 350 ไร่ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นเรื่องปัจจัยในการเลือกปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพันของ

เกษตรกรกับภาคเอกชน และนำข้อมูลอันเป็นประโยชน์นี้เสนอต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเอกชน ตลอดจนผู้ที่สนใจ เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพการส่งเสริมการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจของเกษตรกรต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพันของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคของเกษตรกรในการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการศึกษารั้้งนี้ สามารถนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการส่งเสริมการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นของหน่วยงานภาคเอกชนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำไปปฏิบัติต่อไป

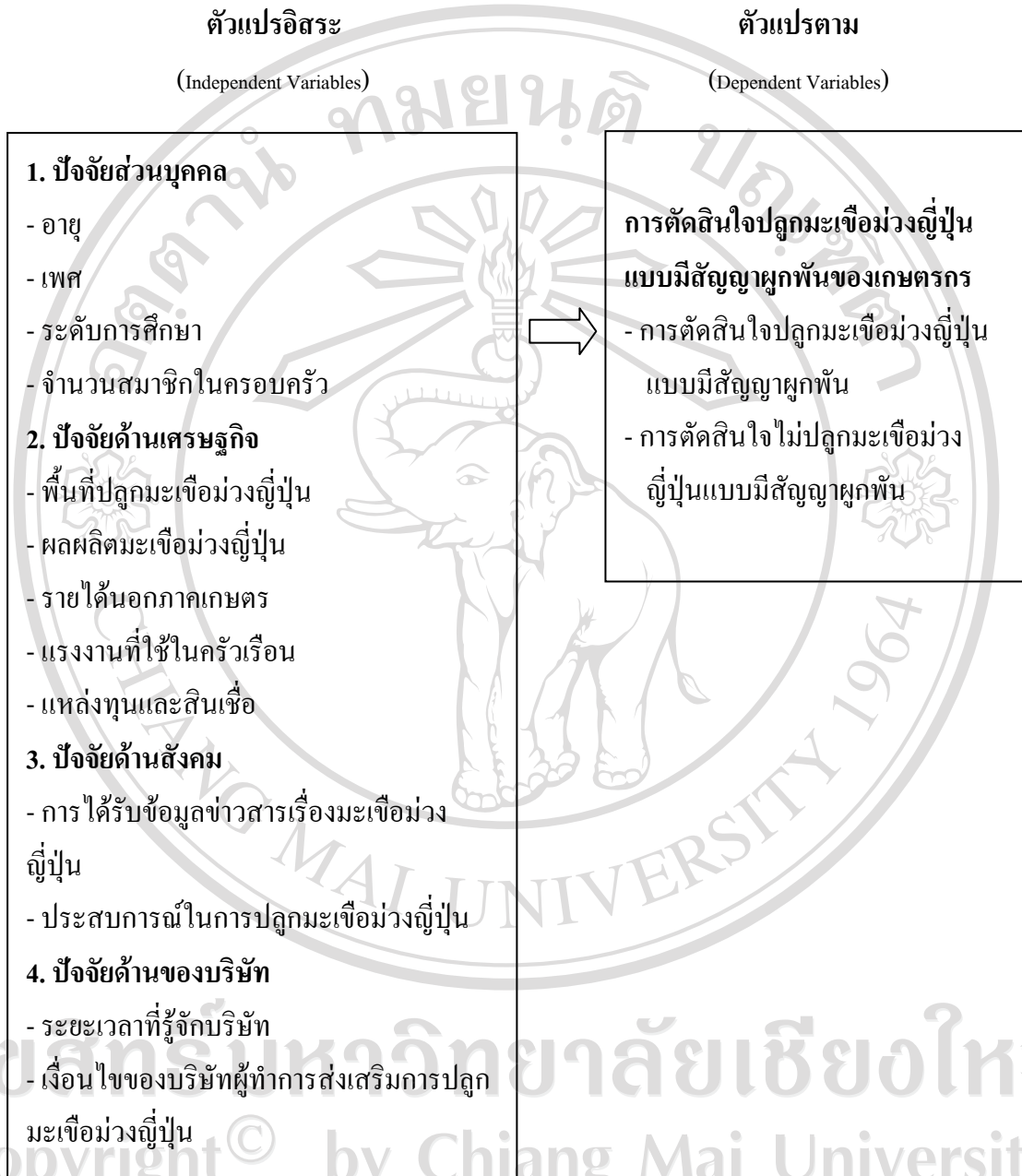
สมมติฐานการวิจัย

ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม และปัจจัยด้านบริษัท มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพันของเกษตรกร

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัย โดยเลือกอำเภอที่มีเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพันมากที่สุด เป็นตัวแทนของเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพันในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ อำเภอเชียงดาว และอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ และเลือกตำบลที่มีการปลูกมากที่สุด 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่สาบ ตำบลทุ่งข้าวพวง และตำบลเมืองนะ

กรอบแนวคิดและประเด็นการเก็บข้อมูลในการวิจัย

นิยามศัพท์

การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกทางเลือกที่มีอยู่หลายทางเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน อาจมีปัจจัยที่เข้ามามีส่วนในการตัดสินใจ เช่น เหตุผลส่วนตัว อารมณ์ ความรัก ความชอบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่ใหม่ และแปลกไปจากเดิม ในที่นี้หมายถึง การตัดสินใจปลูกและไม่ปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพันของเกษตรกร

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกและไม่ปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพันทั้งหมดของ อำเภอเชิงดาว และอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเลือกจากตำบลที่มีการปลูกมากที่สุด 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่สาบ ตำบลทุ่งข้าวพวง และตำบลเมืองนะ

สัญญาผูกพัน หมายถึง ระบบการเกษตรที่มีข้อตกลงกันล่วงหน้า ตามเงื่อนไขที่บริษัทเป็นผู้กำหนดที่จะนำมาปฏิบัติต่อกัน ทั้งเรื่องปัจจัยการผลิต การแนะนำส่งเสริมราคาผลผลิต การส่งมอบผลผลิต ฯลฯ

มะเขือม่วงญี่ปุ่น หมายถึง พันธุ์พืชผักที่ทางบริษัทฯ ดำเนินการเพาะกล้าพันธุ์ให้เกษตรกรผู้ร่วมโครงการปลูกกับบริษัท ในจำนวนต้นต่อไร่ ตามที่แจ้งจ้างปลูกไว้เท่านั้น

รายได้นอกภาคเกษตรกรรม หมายถึง รายได้จากการทำงานที่เกษตรกรไปทำงานนอกภาคการเกษตร เช่น ไปรับจ้างทำงานตามโรงงาน งานบริการ งานช่างฝีมือ

แรงงานที่ใช้ในครัวเรือน หมายถึง แรงงานในครอบครัวที่ใช้ในการเกษตร

การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องมะเขือม่วงญี่ปุ่น หมายถึง จำนวนครั้งที่เกษตรกรได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมะเขือม่วงญี่ปุ่นจากสื่อต่างๆ

ประสบการณ์ในการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น หมายถึง จำนวนระยะเวลาที่เกษตรกรเคยทำการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น

ระยะเวลาที่รู้จักบริษัท หมายถึง การที่เกษตรกรรู้จักชื่อเสียงความเป็นมาของบริษัทมานานมากน้อยเพียงใด

เงื่อนไขของบริษัทผู้ทำการส่งเสริมการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพัน หมายถึง ข้อกำหนด ข้อตกลงระเบียบต่างๆ ในการที่ร่วมโครงการกับทางบริษัท เช่น การเตรียมการปลูก การจัดหาต้นกล้า วัสดุ อุปกรณ์การเกษตร สินเชื่อทางการเกษตร เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ (เจ้าหน้าที่ส่งเสริม) การกำหนดมาตรฐานการรับซื้อผลผลิตตามเกรด การเข้าไปรับซื้อถึงในพื้นที่ การกำหนดวันเวลารับซื้อผลผลิต การทำสัญญาผูกพัน

ภาคเอกชน หมายถึง บริษัทภาคเอกชน ที่ทำการส่งเสริมการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพัน